

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ХОРИЖИЙ ДЕЛЕГАЦИЯЛАР РАҲБАРЛАРИНИ ҚАБУЛ ҚИЛДИ

Тошкентда Парламентлараро иттифоққа аъзо мамлакатлар парламентлари аёл раҳбарларининг 14-саммити бўлиб ўтмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев 8 сентябрь куни мазкур саммитда иштирок этиш учун мамлакатимизда бўлиб турган хорижий делегациялар раҳбарларини қабул қилди.

Туркманистон Миллий Кенгаши Мажлиси Раиси Гулшат Маммедова билан учрашувда у Ўзбекистон Президентига Туркманистон Президенти Сердар Бердимухамедов ва Миллий Кенгаш Халқ Маслаҳати Раиси Гурбангули Бердимухамедовнинг саломини ва эзгу тилақларини етказди.

Давлатимиз раҳбари муносабатларни мувофиқ ҳар томонлама ҳамкорлик жадал ривожланиб, амалий шериклик кенгайиб бораётгани алоҳида қайд этилди.

Ўзарбайжон Президентининг жорий йил июнь ойидаги Ўзбекистонга тарихий ташрифининг сермахсул натижалари — иқтисодийнинг турли тармоқларида кооперация лойиҳаларини илгари суриш, барча даражалардаги мулоқот ва гуманитар алмашувни фаоллаштиришга кучли суръат бағишлади.

Ўзбекистон етакчиси кўп томонлама нуфузли тузилмалар доирасида парламентлараро ҳамкорликни янада кенгайтириш борасидаги саъй-ҳаракатларни кўллаб-қувватлади.

Президентимиз Россия Федерацияси Федерал Мажлиси Федерация Кенгаши Раисининг ўринбосари Галина Кареловани қабул қилди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев Озарбайжон Республикаси Миллий Мажлиси Раиси Соҳиба Гафаровани қабул қилди.

Соҳиба Гафарова самимий қабул учун миннатдорлик билдириб, давлатимиз раҳбарига Озарбайжон Президенти Илҳом Алиевнинг саломини ва эзгу тилақларини етказди.

Сўхбатда олий даражадаги мунтазам учрашув ва мулоқотларда эришилган келишувларга мувофиқ ҳар томонлама ҳамкорлик жадал ривожланиб, амалий шериклик кенгайиб бораётгани алоҳида қайд этилди.

Озарбайжон Президентининг жорий йил июнь ойидаги Ўзбекистонга тарихий ташрифининг сермахсул натижалари — иқтисодийнинг турли тармоқларида кооперация лойиҳаларини илгари суриш, барча даражалардаги мулоқот ва гуманитар алмашувни фаоллаштиришга кучли суръат бағишлади.

Ўзбекистон етакчиси кўп томонлама нуфузли тузилмалар доирасида парламентлараро ҳамкорликни янада кенгайтириш борасидаги саъй-ҳаракатларни кўллаб-қувватлади.

Президентимиз Россия Федерацияси Федерал Мажлиси Федерация Кенгаши Раисининг ўринбосари Галина Кареловани қабул қилди.

Россия парламенти раҳбарининг ўринбосари Ўзбекистон етакчисига самимий қабул учун миннатдорлик билдириб, Россия Президенти Владимир Путин ва Федерация Кенгаши Раиси Валентина Матвиенконинг саломини ва эзгу тилақларини етказди.

Давлатимиз раҳбари Ўзбекистон — Россия стратегик шериклик ва иттифоқчилик муносабатларида кейинги йилларда юксак даражада эришилганини, кўп қиррали ҳамкорлик жадал ривожланиб бораётганини алоҳида мамнуният билан қайд этди.

Олий даражадаги келишувларни амалга ошириш ва ҳамкорликни кенгайтиришга икки мамлакат парламентларининг яқин ва самарали алоқалари фаол ҳисса қўшмоқда.

Бундай сермахсул мулоқотларни, жумладан, кўп томонлама тузилмалар — Парламентлараро иттифоқ ва МДҲ Парламентлараро ассамблеяси доирасида давом эттириш муҳимлиги таъкидланди.

Ўзбекистон Президенти Шавкат Мирзиёев Парламентлараро иттифоқ делегацияси — ушбу тузилма раиси Дуарте Пачеко ва бош қотиби Мартин Чунгонни қабул қилди.

Давлатимиз раҳбари Ўзбекистоннинг Парламентлараро иттифоқ билан сермахсул ҳамкорлиги жадал ривожланиб бораётганини катта мамнуният билан қайд этди.

Шу кунларда Тошкент шаҳрида жаҳон мамлакатлари парламентлари аёл раҳбарларининг 14-саммити муваффақиятли ўтмоқда. Унинг кун тартибидан демократик ва ижтимоий-иқтисодий янгиланишларни қўллаб-қувватлашнинг самарали институтларини ривожлантириш, гендер сиёсатини амалга оширишга доир глобал ва минтақавий аҳамиятга эга муҳим масалалар ўрин олган.

Бундан ташқари ушбу нуфузли халқаро ташкилот билан биргаликда қатор муҳим лойиҳалар амалга оширилди, Бухоро шаҳрида Барқарор ривожланиш мақсадлари бўйича парламент форуми ва бошқа тадбирлар ўтказилди.

Парламентлараро иттифоқнинг юқори даражали вакиллари Ўзбекистон етакчисига қўша ташаббусларни илгари суришда кўрсатаётган ҳар томонлама кўмак учун миннатдорлик билдириб, Янги Ўзбекистондаги ислохотлар дастурини тўлиқ қўллаб-қувватлади.

Учрашувда барқарор ривожланиш, демократик қадриятларни илгари суриш, ёшларни қўллаб-қувватлаш соҳаларидаги мақсад ва вазифаларга эришиш, иттифоқнинг Инновациялар маркази билан ҳамкорлик қилиш каби йўналишларда ўзаро манфаатли алоқаларни янада кенгайтиришга алоҳида эътибор қаратилди.

ЎЗА

Муносабат Суд тизими мустақиллиги — қонунийлик гарови

Суд тизими мустақил бўлмас экан, жамиятимизда ривожланиш бўлмайди. Суд идорасига иши тушган ҳар бир шахс ушбу даргоҳда қонун ва адолат устувор эканига ишонч ҳосил қилиши лозим. Янги Ўзбекистонда ҳар қандай баҳсли масалага адолатли ечим фақат одил суд томонидан топилиши керак. Судьялар ишига ҳар қандай аралашув кескин жазоланади, уларнинг хавотирсиз ишлаши учун барча зарур шарошлар яратилади. Қанчалик қийин бўлмасин, суд тизимидаги ислохотларимизни албатта, давом эттираемиз.

Президентимиз Шавкат Мирзиёев жорий йил 31 август кунини "Янги Ўзбекистон" боғида бўлиб ўтган Мустақил-лигимизнинг 31 йиллигига бағишланган тантанали тадбирда ана шу фикрларни таъкидлади.

Ҳақиқатан ҳам, демократик ҳуқуқий давлат ва эркин фуқаролик жамиятини шакллантиришда суд ислохотлари алоҳида ўрин тутди. Бинобарин, суд тизимини босқичма-босқич демократлаштиришда, шубҳасиз, инсон ҳуқуқ ва эркинликларини ишончли ҳимоя қиладиган суд ҳокимиятининг мустақиллиги тўғрисидаги

конституциявий тамойилга қатъий риоя этилган ҳолда кейинги йилларда суд-ҳуқуқ соҳасида давлатимиз раҳбари ташаббуси билан амалга оширилган ишларнинг салмоғи бекиёсдир.

Агар бундан ўн йил олдинги ахволга назар солсак, оддий фуқаро ҳоким, вазир ва бошқа турли органлар раҳбарлари тугул, бирон-бир суд идораси ё судьянинг олдида ҳам яқинлаша олмас эди. Судга мурожаат қилган фуқарога "низо пайдо бўлишига унинг ўзи айбдор" деган мазмунда қараларди.

(Давоми 2-бетда) ►

ЎЗБЕКИСТОНДА ЖАҲОН ПАРЛАМЕНТЛАРИ АЁЛ РАҲБАРЛАРИНИНГ 14-САММИТИ БЎЛИБ ЎТМОҚДА

Тошкентда Парламентлараро иттифоққа аъзо давлатлар парламентлари аёл раҳбарларининг навбатдаги 14-саммити бўлиб ўтмоқда.

Саммитда БМТ, Парламентлараро Иттифоқ ва унга аъзо мамлакатлар парламентлари палаталарининг аёл-спикерлари, Европада хавфсизлик ва ҳамкорлик ташкилоти Парла-

мент Ассамблеяси каби халқаро ташкилотлар раҳбарлари, 17 давлатдан 120 дан ортиқ парламент вакиллари иштирок этмоқда.

Парламентлараро Иттифоқ ва Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенати ҳамкорлигида ташкил этилган анжуман "Парламент етакчилиги: барқарорлик ва фаровонлиқни

янада самарали таъминлашда хавф-хатарларни баҳолаш" мавзусига бағишланди.

Саммитнинг асосий мақсади — COVID-19 пандемияси ва у билан боғлиқ инқироз оқибатларини ҳисобга олган ҳолда, барқарорлик ва фаровонлиқни самарали таъминлаш мақсадида хотин-қизларнинг ҳуқуқларини кенгайтириш бў-

йича парламентлар фаолиятининг устувор йўналишлари ва ҳаракатларини белгилашдан иборатдир.

Тадбир аввалида Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг ушбу нуфузли анжуман иштирокчиларига йўллаган мурожаатини Президент магбуот қотиби Шерзод Асадов ўқиб эшиттирди.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенати раиси Танзила Норбоева саммитни таъини сўзи билан очар экан, анжуман кун тартибидеги барча мавзулар ўта долзарб, дунё мамлакатларининг келажак тақдири учун катта аҳамиятга эга эканлигини алоҳида қайд этди.

(Давоми 2-бетда) ►

Халқимиз ҳақиқат эғлагиди, букиладиди, лекин синмайди, дея бежизга айтмаган. Бунини ҳаётдаги кўплаб мисоллар ҳам яққол тасдиқлайди.

Инсонпарварлик тамойиллари

Адолатнинг машаққатли йўли

ёхуд олти йилдан кейинги оқлов

Масалан, Риштон тумани ички ишлар бўлими паспорт бўлинимаси собиқ бошлиғи С.Исмоилов 2016 йил ноҳақ жиноий жавобгарликка тортилганда, бир кун келиб, албатта, ҳақиқат қарор топишига қаттиқ ишонганди. Ҳақиқатан ҳам, орадан 6 йил ўтиб, у суднинг ажримига асосан оқланди.

Хўш, С.Исмоилов нега жиноий жавобгарликка тортилган эди?

Айблов ҳулосасида ёзилганича, у кўл остида ишлаган катта инспектор Б.Жиянбоев (шу иш бўйича судланиб, Фарғона вилояти суди жиноят ишлари бўйича апелляция инстанциясининг 2021 йил 20 сентябрдаги ажримиға асосан оқланган), "Халқ банки"нинг Риштон тумани филиали махсус касса кассири И.Аминов, "Миллий банки"нинг Риштон

тумани филиали махсус касса кассири У.Мамасидиқов билан ўзаро жиноий тил бириктирган ва мансаб мавқеини суистеъмол қилган ҳолда 2014 йил 1 январдан 2015 йил 20 августга қадар фуқаролик паспортини йўқотган ёки алмаштириш мuddатини ўтказиб юборган 105 нафар ҳуқуқбузардан энг кам ойлик иш ҳақининг 2 ёки 3 баравари миқдорида жарима ундирилган, аммо тўлов чипталарида энг кам ойлик иш ҳақининг бир баравари миқдоридаги маблағни қайд этган, қолган 15.526.600 сўмни, шунингдек, 348 нафар ҳуқуқбузардан ундирилган 38.606.800 сўмни банкка топширмасдан ўзлаштириш йўли билан талон-торож қилган.

(Давоми 2-бетда) ►

Янги нашр

Норматив-ҳуқуқий ҳужжат лойиҳасининг лингвистик экспертизаси — долзарб вазифа

Ҳаракатлар стратегияси доирасида мамлакатимизда ўзбек тилининг давлат тили сифатидаги мақомини янада ошириш, номатив-ҳуқуқий ҳужжатларни давлат тилида сифатли тайёрлаш, қабул қилиш масалаларига алоҳида эътибор қаратилмоқда.

(Давоми 3-бетда) ►

Қилинмиш-қидирмиш

ҒАВҒОСИ ЧИҚҚАН «ЁРДАМ»

Ҳеч кимга сир эмас, хавфли илат саналган порахўрлик замирида жамият ҳаётини ич-ичидан кемирувчи оғир оқибатли коррупциявий хатти-ҳаракатлар ётади ва у барчанинг турмушига раҳна солади. Хонқа тумани электр таъминоти корхонаси бошлиғи вазифасини вақтинча бажарган Р.Юнусовнинг қилмиши ҳам бу фикрни яққол тасдиқлайди.

Ўтган йилнинг ёз фаслида "Ҳасан-Азиз" фермер хўжалиғига қарашли балиқчилик ҳавзасида электр қуввати узилиб, сув насоси ишламай қолади. Шунда фермер хўжалиғи раҳбари Ҳасан Ориповнинг боши

қотади. Чунки фермер хўжалиғи электр энергияси тармоғига ноқонуний улангани учун тегишли ҳужжатларни расмийлаштириш ва 10 киловатт соатга тенг қувватдан фойдала-

ниш учун рухсатнома олиш, белгиланган тартибда шартнома тузиш ва зарурий тўловларни амалга ошириш ишлари бажарилмаган эди.

(Давоми 3-бетда) ►

Қонун ижодкорлиги

Давлат бюджети ва ижтимоий соҳалар

бу борадаги муносабатлик — инсон манфаатларига хизмат қилади

Олий Мажлис Қонунчилик палатасининг яқинда бўлиб ўтган мажлисида мамлакатимиз Давлат бюджетининг ва давлат мақсадли жамғармалари бюджетларининг 2022 йил биринчи ярми якунлари бўйича ижроси тўғрисидаги ҳисобот қўриб чиқилди.

(Давоми 2-бетда) ►

Нуқтаи назар

Оилага оид низолар: таҳлил ва таклиф

Инсон оилада дунёга келади ва вояга етади. Оила мустаҳкам, тинч бўлса, жамият барқарор бўлади, униб-ўсаётган фарзандлар ҳар томонлама камол топишига имкон яратилади. Миллий урф-одат ва анъаналаримизга кўра, оила — муқаддас даргоҳ.

Ўтган йиллар мобайнида мамлакатимизда оила қонунчилиги тубдан такомиллаштирилди. Давр талабидан келиб чиқиб, ўта муҳим ўзгаришлар киритилди. Аниқроқ айтганда, Оила кодекси, оила билан боғлиқ 50 тага яқин

қонун, Президентимизнинг 20 дан ортиқ фармон, қарор ва фармойишлари, Вазирлар Маҳкамасининг 80 дан ортиқ қарор ва фармойишлари қабул қилинди.

(Давоми 3-бетда) ►

Қонун ижодкорлиги

Давлат бюджетети ва ижтимоий соҳалар

бу борадаги мутаносиблик —

инсон манфаатларига хизмат қилади

◀ (Бошланиши 1-бетда)

Давлат бюджетининг ва давлат мақсадли жамғармалари бюджетларининг ижроси "2022 йил учун Ўзбекистон Республикасининг Давлат бюджетети тўғрисида"ги қонунда белгиланган бюджет параметрлари доирасида, шунингдек, жаҳон иқтисодиётида кечаётган мураккаб жараёнларни инобатга олган ҳолда...

Дунёда кечаётган мураккаб вазият, иқтисодий муносабатлардаги беқарорликларга қарама-қаран, ҳисобот даврида Ўзбекистон иқтисодиётининг барча тармоқ ва соҳаларида ижобий ўсиш тенденциялари кузатилмоқда.

Натижада ўтган йилга нисбатан мамлакат ялпи ички маҳсулот ҳажми 5,4 фоиз, экспорт ҳажми 40 фоиз, аҳолининг умумий даромадлари 22,5 фоизга осганига гувоҳ бўлиб турибмиз. Бу иқтисодиётимиз барқарор ривожланиётганини кўрсатмоқда.

Ҳисобот даврида Давлат бюджети даромадлари белгиланган режага нисбатан ошириб бажарилгани, аниқланган харажатлар режасига нисбатан 95 фоизни ташкил қилгани мамлакатимизнинг бюджет барқарорлиги сақланиб қолганидан далолат беради.

Шу даврда Давлат бюджети умумий харажатларининг 52,4 фоизи ижтимоий соҳаларни ривожлантиришга йўналтирилгани "Инсон қадрини улуглаш ва фаол маҳалла йили" дастурини амалга оширишга имкон яратади.

Иқтисодиётда барқарор ўсиш суръатлари ҳамда Давлат бюджети барқарорлигига эришилганлиги натижасида ижтимоий харажатлар ўз вақтида молиялаштирилмоқда. Ҳисобот даврида ижтимоий соҳа ва аҳолини ижтимоий қўллаб-қувватлаш борасида бюджетдан ҳамда бюджетдан ташқари жамғармалар ҳисобига молиялаштиришда узиллишлар кузатилмаган.

Қонунчилик палатасидаги сиёсий партиялар фракциялари ва масъул қўмита йиғилишида амалга оширилган ижобий ишлар билан бирга, айрим хато ва камчиликларга ҳам йўл қўйилгани айтиб ўтилди. Айрим вазирлик ва идоралар томонидан ривожлантириш дастурлари учун харажатлар ва капитал қўйилмалар тўлиқ ўзлаштирилмаётгани депутатларнинг эътирозлари га сабаб бўлди.

Бундай ҳолатлар Соғлиқни сақлаш, Халқ таълими вазириликларни муассасаларида, Ипакчилик ва жун саноатини ривожлантириш қўмитаси, Қурилиш вазирлиги, Ўрмон хўжалиги давлат қўмитаси ва бошқа бир қанча ташкилот ва муассасалар фаолиятида кузатилмоқда.

Шу ўринда айтиш жоизки, бундан 5-6 йил аввал бюджетдан маблағ ажратишда муаммолар юзага келар эди. Бугунги муҳокамалардан кўриш мумкинки, айти пайтда бюджетдан молиялашти-

риш борасида жиддий муаммолар бартараф этилган бир ҳолатда, маблағни ўз вақтида ўзлаштиришда қийинчиликлар кузатилмоқда. Шу маънода, ялпи мажлисда Молия вазирлиги, бошқа тегишли вазирлик ва идораларнинг эътибори куйидаги масалаларга қаратилди.

Биринчидан, давлат дастурларида бюджет маблағлари ҳамда бошқа манбалар ҳисобидан молиялаштирилиши кўзда тутилган ижтимоий соҳа объектларини ўз вақтида тайёр ҳолга келтириш, бюджет харажатларининг мақсадли индикаторларининг ижросини таъминлаш, "Обод қишлоқ" ва "Обод маҳалла" дастурлари оид лойиҳаларни амалга оширишга ажратилган маблағлардан мақсадли ҳамда оқилона фойдаланилиши устидан таъсирчан назорат тизимини такомиллаштириш тақлиф этилди.

Иккинчидан, Молия вазирлиги Давлат бюджететида кўзда тутилган харажатларни ўз вақтида қатъий равишда тасдиқланган меъёлар доирасида йил якунигача бўлган давр учун амалга оширилишини таъминлаш, ортиқча бюджет маблағларига йўл қўймаслиги, самарасиз ва паст самарали харажатларни мақбуллаштиришга оид чораларни биринчи даражада бюджет маблағларини тақсимловчилар билан биргаликда кўриши мақсадга мувофиқ деб топилди.

Учинчидан, маҳаллий бюджетлар иктиёрида қолдирилган маблағларнинг мақсадли ва самарали сарфланиши устидан амалдаги қонунчилик талабларига кўра назоратни таъминлаш билан боғлиқ чоралар кўрилиши қайд этилди. Бу борада бюджетдан маблағ олувчилар томонидан бюджет интизомини бузиш, пул ва товар моддий бойликлар камомати ҳамда асоссиз харажатларни амалга ошириш ҳолатларининг келиб чиқиш сабабларини чуқур таҳлил қилган ҳолда, қонунбузишларининг олдини олишга қаратилган таъсирчан назорат механизмини ўрнатилиши ташкил этиш лозимлиги таъкидланди.

Муҳокама якунида иқтисодиёт соҳаларининг барқарор ишлаши, макроиқтисодий ўсиш ва нархлар, айникса, озик-овқат маҳсулотлари нархлари барқарорлигини таъминлаш орқали аҳолини ижтимоий ҳимоя қилишга қаратилган тизимли чораларни давом эттириш борасида аниқ тақлиф ва тавсиялар берилди. Бундан ташқари давлат бюджетети ва давлат мақсадли жамғармаларидан йўналтирилаётган маблағларнинг натижадорлигини таъминлаш борасида Қонунчилик палатасининг масъул қўмиталари тегишли вазирлик ва идоралар бўйича мақсадли индикаторларга оид маълумотларни янада чуқурроқ таҳлил қилиб бориши мамлакатимизни ижтимоий-иқтисодий тараққий эттириш борасида Давлат бюджетети ва бюджетдан ташқари жамғармалар маблағларидан янада самарали фойдаланишга хизмат қилиши эътироф этилди.

Шарофиддин НАЗАРОВ, Олий Мақддиз Қонунчилик палатаси Бюджет ва иқтисодий ислохотлар қўмитаси раиси

ЎЗБЕКИСТОНДА ЖАҲОН ПАРЛАМЕНТЛАРИ АЁЛ РАҲБАРЛАРИНИНГ 14-САММИТИ БЎЛИБ ЎТМОҚДА

◀ (Бошланиши 1-бетда)

Анжуманда пандемия оқибатида юзага келган жиддий ижтимоий ва иқтисодий инқирозларни, хусусан, янги хавф-хатарларни бартараф этиш бўйича конструктив тақлифлар ишлаб чиқиш, уларни биргаликда амалга ошириш бўйича таъсирчан чора-тадбирларни белгилаб олиш мақсад қилинган.

Барқарор ривожланиш мақсадларининг самарали амалга оширилишини таъминлашда парламент алоҳида ўрин тутиши зарур. Шу нуқтаи назардан жорий йил 21 июнда БМТ Бош Ассамблеяси томонидан янгидан қабул қилинган "БМТ, парла-

ментлар ва Парламентлараро иттифоннинг ўзаро ҳамкорлиги тўғрисида"ги резолюциясини қўллаб-қувватлаймиш, деди Сенат раиси Т.Норбоева. — БМТ ва Парламентлараро иттифоқ ўртасидаги ўзаро яқин ҳамкорлики давом эттириш, жумладан, Барқарор ривожланиш мақсадларининг уч тамойили, яъни иқтисодий, ижтимоий ва экологик масалалар бўйича резолюциясида келтирилган тавсияларни амалга оширишда қамарбаста бўламиз. Ушбу ҳужжатлар давлат тараққиётининг барча масалалари ва глобал муаммоларини ҳал қилишда гендер тенглигига эришиш ва аёллар

етақчилигини таъминлашда устувор аҳамият касб этади.

Парламентлараро Иттифоқ раиси Дуарте Пачеко Тошкент саммити юқори даражада ташкил этилгани учун миннатдорлик билдириб, кўрилатган масалалар, улардан келиб чиқадиган ҳудосалар хотин-қизларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини янада самаралироқ таъминлашга хизмат қилишини айтиб ўтди.

Анжуман иши "Пандемиядан кейин глобал тикланишга тўқсунлиқ қиладиган хавфларни бартараф этиш" ҳамда "Технологиялар билан боғлиқ хавфларнинг олдини олиш ва технологиялар оламида инсон

ҳуқуқлари ва гендер тенгликни ҳимоя қилиш" мавзуларидаги иккита сессия доирасида ташкил этилди.

Биринчи сессияда иштирокчилар тенглик, инклюзивлик ва атроф-муҳит муҳофазасига асосланган барқарор ривожланиш нуқтаи назаридан иқтисодиётни тиклаш, қизлар ва аёлларнинг, шу жумладан, репродуктив саломатлик соҳасидаги заифлигини камайтириш бўйича зарур чора-тадбирлар ҳамда COVID-19 пандемиясидан кейин иқтисодиётни тиклаш бўйича энг яхши амалиётларни муҳокама қилди.

Куннинг иккинчи ярмида давом этган иккинчи сессия-

да COVID-19 пандемияси билан боғлиқ ҳолда рақамли иқтисодиёт ва меҳнат соҳасида технология инновацияларни рағбатлантириш, миллий ва халқаро миқёсда рақамли тафовутни бартараф этиш учун амалга оширилаётган ташаббусларга эътибор қаратилди. Шунингдек, парламентларнинг аёллар ва қизларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини интернет оламида тарғиб қилиш ва ҳимоя қилишдаги ҳаракатлари каби масалалар иштирокчилар эътиборида бўлди.

Саммит 9 сентябрь куни ўз ишини давом эттиради.

Норгул АБДУРАЙИМОВА, ЎЗА мухбири

Муносабат

СУД ТИЗИМИ МУСТАҚИЛЛИГИ — ҚОНУНИЙЛИК ГАРОВИ

◀ (Бошланиши 1-бетда)

Ҳозир юртдошларимиз нафақат суд ходимлари, ҳатто суд ҳокимиятининг энг юқори идораси ҳисобланувчи Олий суд судьялари билан ҳам бемалол кўришадиган ва дардини айтса, судьялар эшитадиган давр келди. Бу мамлакатимиз суд-ҳуқуқ тизимида амалга оширилаётган туб ислохотларнинг натижасидир.

Бундан ташқари судьялар ўзларининг иш юритувида бўлган ишлар юзасидан белгиланган суд процессларининг камиди ўттиз фоизини маҳалла, корхона ва ташкилотлар биносида кенг жамоатчилик, халқ вакиллари билан жалб этган ҳолда сайёр суд мажлисларида кўриб чиқмоқда.

Масалан, 2021 йилда судларда кўрилган бир миллиондан зиёд ишдан 300 мингдан ортиги сайёр мажлисларда халқ орасида муҳокама этилган. Мазкур суд мажлисларининг ҳар бирида камиди эрлик нафар атрофида фуқаро иштирок этган. Шунинг ўзи ҳам мамлакатимизда суд ҳокимияти халққа қанчалик яқинлашадиганини кўрсатиб турибди.

Айтиш керакки, мамлакатимизда суд тизими фаолияти қонун устуворлигини, ижтимоий адолатни, фуқаролар тинчлиги ва тотувлигини таъминлашга қаратилган. Шу маънода, давлатимиз раҳбарининг "ҳамма учун қонун олдида тенглик ва ижтимоий адолатни сўзсиз таъминлаш керак" деган талаби биринчи қолда 1 минг 400 нафар судья зиммасига улкан масъулият юклайди.

Бу масъулиятни вазифаларнинг бажарилишида судья ва суд ходимлари судга мурожаат қилган ёки бирон-бир ҳуқуқбузарлик оқибатида суд залига келтирилган тарафининг қонунда белгиланган ҳуқуқ ва мажбуриятларини Конституция ва қонунларимизда белгиланган нормаларга қатъий риоя қилган ҳолда ҳимоя қилиши тақозо этилади.

Шунингдек, судьялар мунтазам равишда касбий билим ва амалий кўникмаларни ошириб бориши,

қонун тўғри қўлланишининг асосий таъминловчиси бўлиши лозим. Суд ҳукосига келишда фақат асосли ва қонуний исботлаш воситаларидан фойдаланиши шарт.

Президентимиз мамлакат ҳаётининг барча жабҳаларида юксак марраларга эришиш учун 2026 йилгача мўлжалланган Тараққиёт стратегияси доирасида кейинги ишларимиздан 5 та асосий вазифа асосида белгилаб берар экан, мазкур вазифаларнинг иккинчи муҳим йўналиши сифатида суд тизимининг мустақиллигига алоҳида эътибор қаратгани бежиз эмас. Зеро, суд тизими мустақил бўлмаса, жамият ривожланиши ҳақида гапириш ортиқча.

Суд идорасига иши тушган ҳар бир шахс ушбу даргоҳда қонун ва адолат устувор эканига ишонч ҳосил қилиши зарур. Янги Ўзбекистонда ҳар қандай баҳсли масалага адолатли ечим фақат одил суд томонидан топилиши, судьялар ишига ҳар қандай аралашув кескин жазоланиши ва уларнинг ҳаротири сиз ишлаши учун барча зарур шароитлар яратилишини амалда таъминлаш даркор.

Албатта, суд ҳокимияти ва судьялар мустақиллиги бир-бири билан ҳамбарчас боғлиқ. Шундай бўлса-да, суд ва судья мустақиллигини таъминлаш ўртасида маълум бир тушунчаларнинг фарқланишини ҳам қайд этиш ўринлидир.

Конституциямизнинг 11-моддасида мамлакатимизда давлат ҳокимияти тизими қонун чиқарувчи, ижро этувчи ва суд ҳокимиятига бўлиниши принципи га асосланган, суд ҳокимияти қонун чиқарувчи, ижро этувчи ҳокимиятлар, сиёсий партиялар ва бошқа жамоат бирлашмаларидан мустақил ҳолда иш юритиши белгиланган.

Суд ҳокимияти чиқарган ҳужжатлар барча давлат органлари, жамоат бирлашмалари, корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, мансабдор шахслар ва фуқаролар учун мажбурийдир.

Бошқача айтганда, суд ҳокимиятининг қонун чиқарувчи ва ижро этув-

чи ҳокимият органларидан мустақиллиги унинг моддий-техник ва ижтимоий таъминланганида кўринади. Бу ўринда суд бинолари мавжудлиги, улар замон талабига жавоб берадиган мажлис заллари, моддий-техник жиҳозлар, суд мажлисларини ташкил этиш учун техникалар, алоқа воситалари билан таъминлангани ҳамда ходимларнинг ишлаши учун зарур шароитлар яратилгани ҳақида сўз бормоқда.

Ҳеч кимга сир эмас, бундан 10 йил аввал судга келган фуқарога ўзи билан қоғоз олиб келиш, фуқаролик ишини тикиш учун папка сотиб олиш сўралган. Суд бинолари кўрикланмагани сабабли хоҳлаган одам судьянинг хонасигача бемалол кириб келаверишини катта ёшдаги суд ходимлари ҳали ҳам эслашади.

2017 йил 23 августдаги "Судлар ва адлия органлари фаолиятини моддий-техник ва молиявий таъминлаш тартибини такомиллаштириш тўғрисида"ги Президент қарорига кўра, судлар учун қурилиш ва таъмирлаш ишлари давлат бюджети ҳисобидан молиялаштириладиган бўлди.

Натижада судья ва суд ходимларининг самарали ишлаши, судларга ташриф буюрадиган фуқароларга қулай шароит яратиш мақсадида замонавий ва халқаро талабларга жавоб берадиган бинолар қурилди. Эндилликда судларнинг янги биноларида:

- қўриқлаш ва назоратдан ўтказиш пости ва турникет;
- судга ташриф буюрган фуқароларни қабул қилиш хонаси ва кутиш заллари;
- видеоконференцалоқа тизими орқали суд процессларини "онлайн" тарзда кўриш хонаси;
- адвокат ва прокурор хоналари;
- суд раиси хонаси ва қабулхона;
- судья ва суд ходимларига алоҳида хоналар;
- архивариус ва архив хоналари;
- маҳбусларни вақтинчалик сақлаш

◀ (Бошланиши 1-бетда)

Бундан ташқари С.Исмоилова 2014 йил ноябрь ойидан 2015 йил июль ойига қадар Фарғона вилояти ички ишлар бошқармаси "Хорижга чиқиш, келиш ва фуқароликни расмийлаштириш" бўлими бошлиғи лавозимида ишлаган О.Солиевга (шу иш бўйича судланди, Андижон вилояти суди жиноят ишлари бўйича кассация инстанциясининг 2020 йил 27 январдаги ажрими билан оқланган) йиғилишларда танлаб бермаслик ва туман паспорти бўлиминининг ойлик ҳисоботларини қийинчиликлар сиз топириши эвазига ҳар ойда 200-300 АҚШ долларидан пора бериб келганлик айби ҳам қўйилган. Қолаверса, бўлиμμα бошлиғи 2014 йил январь ойидан 2015 йил август ойига қадар ўз хизмат вазифаларини қасддан бажармасдан 746 нафар ҳуқуқбузар фуқарога тегишли тартибда маъмурий ба-

ённома расмийлаштириш чораларини кўрмагани на-тижасида 74.549.100 сўм жарима ундирилмай қолган. Шу боис суд С.Исмоиловни Жиноят кодексининг 167-моддаси 2-қисми "а, в, г" бандлари, 208-моддаси, 211-моддаси 1-қисми билан айбдор деб топиб, унга 3 йил муддатга мансабдорлик ва моддий жавобгарлик билан боғлиқ вазифаларда ҳамда ички ишлар идораларида ишлаш ҳуқуқидан маҳрум қилиш, энг кам ойлик иш ҳақининг 100 баравари миқдориди жарима ҳамда иш ҳақининг 20 фоизини давлат даромадига ушлаб қолган ҳолда 3 йил муддатга ахлоқ тўзатиш ишларидан ҳақсиз тайинланган. Шунинг алоҳида таъкидлаш жоизки, С.Исмоилов ўзини айбсиз деб биларди. Буни исботлаш учун етарли далиллар ҳам бор эди. Бинобадан бир ҳукмидан норози бўлиб, юқори инстанцияларга мурожаат қилади. Натижа-

да ушбу жиноят иши суд инсталляцияларида қайта-қайта кўриб чиқилади. Жумладан, жиноят ишлари бўйича Фарғона вилояти суди кассация инстанциясининг 2018 йил 21 июндаги ажрими билан суд ҳукми ўзгарисиз қолдирилган бўлса, Фарғона вилояти суди жиноят ишлари бўйича апелляция инстанциясининг 2021 йил 20 сентябрдаги ҳукми билан суд ҳукмининг С.Исмоиловга оид қисми ўзгартирилади. Бироқ судланувчи оқланмайди. Шу боис С.Исмоилов яна мурожаат қилишда давом этади. Ниҳоят, Олий суд жиноят ишлар бўйича судлов ҳайъатининг 2021 йил 24 декабрдаги ажрими га мувофиқ, Фарғона вилояти судининг 2021 йил 20 сентябрдаги ҳукмининг С.Исмоиловга оид қисми бекор қилиниб, жиноят ишининг шу қисми янгидан апелляция инстанциясида кўриш учун юбонрилади.

Инсонпарварлик тамойиллари

АДОЛАТНИНГ

Этироф этиш керакки, ишни янгидан апелляция инстанциясида кўриш жараёнида С.Исмоиловнинг айбонислиғи ўз тасдиғини топди. Хусусан, бўлиμμα катта инспектори вазифасида фаолият юритган Б.Жиянбоев апелляция инстанциясидаги кўрсатмасида дастлабки терговда ўзига нисбатан тайийқ ўтказилгани ва шу боис биринчи инстанция судида нотўғри кўрсатма берилшига мажбур бўлгани, С.Исмоилов ўзига жариманинг бир қисмини чипталарда кўрсатиш ва қолган қисмини банкка топширмаслик ёки ҳуқуқбузарлик содир этган фуқароларга маъмурий баённомалар расмийлаштирмаслик ҳамда улардан маъмурий жарималар ундирмас-

лик ҳолатлари юзасидан топшириқ бермагани биландирди. Буни "Миллий банк"нинг Риштон тумани филиали махсус касса кассири вазифасида ишлаган У.Мамашиддиков ҳам тасдиқлади. Шунингдек, ўша пайтда туман ИИБ паспорт бўлиmmasидида текшириш ўтказган мутахассис З.Ахмедов кассация инстанцияси судида дастлабки терговда ва биринчи босқич судидаги кўрсатмаларини инкор қилиб, 54.133.400 сўм камомад нотўғри аниқлангани, бу ҳақида эътироз билдиргани, лекин эътирози қабул қилинмагани, фуқароларнинг тушунтириш хатларига асосан ҳужжатли текшириш ўтказиш мумкин эмаслиғи маълум қилди.

Маъруфжон ТОЖИБОЕВ, юридик фанлар бўйича фалсафа доктори

Янги нашр

Норматив-ҳуқуқий ҳужжат лойиҳасининг лингвистик экспертизаси — долзарб вазифа

◀ (Бошланиши 1-бетда)

Бу соҳада Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан 2019 йил 21 октябрда "Ўзбек тилининг давлат тили сифатидаги нуфузи ва мавқеини тубдан ошириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги, 2020 йил 20 октябрда "Мамлакатимизда ўзбек тили янада ривожлантириш ва тил сиёсатини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги Фармонлар қабул қилинди.

Шунингдек, "2020-2030 йилларда ўзбек тилини ривожлантириш ва тил сиёсатини такомиллаштириш концепцияси" тасдиқланди.

Унга асосан 2025 йилга қадар мамлакатимиз ихтимоий-сиёсий ҳаётининг барча соҳаларида давлат тили имкониятларидан тўлиқ ва тўғри фойдаланишга эришиш, давлат тилининг соғлигини сақлаш, уни бойитиб бориш ва барча соҳа мутахассисларининг нуқтаи назардан маданиятини ошириш, давлат тилида соҳавий иш юритиш ҳужжатларининг ягона электрон намуналарини ишлаб чиқиш каби устувор вазифалар белгиланди.

Бу соҳадаги ихро сифатини янада такомиллаштириш мақсадида Вазирлар Маҳкамасининг 2021 йил 28 октябрдаги қарори билан "Норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар лойиҳаларини лингвистик экспертизадан ўтказиш тартиби

тўғрисида"ги Низом тасдиқланди.

"Экспертиза" сўзи латинча "expertus" атамасидан олинган бўлиб, "тажрибали, билимдон" деган маъноларни англатади.

Норматив-ҳуқуқий ҳужжат экспертизаси деганда, норматив-ҳуқуқий ҳужжат лойиҳасини шу соҳанинг етук, профессионал даражадаги мутахассиси, яъни эксперти томонидан халқаро нормалар, фан ва техниканинг илгор ютуқларидан келиб чиққан ҳолда ўрганилиши, таҳлил қилиниши, лойиҳа бўйича хулоса, таклиф ва тавсиялар берилиши тушунилади.

Шу нуқтаи назардан 2022 йилда Адлия вазирлиги қoшидаги Юристар малакасини ошириш маркази томонидан нашр этилган профессор Шухрат Кўчимовнинг "Норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар лойиҳаларини лингвистик экспертизадан ўтказиш" номли қўлланмаси муҳим аҳамият касб этади. Аввало, методик қўлланмада "юридик тил" атамасининг маъносига содда ва раво тилда таъриф берилгани эътиборлидир.

Ш.Кўчимов қайд этганидек, "юридик тил" деганда — ҳуқуқшуноснинг ўз фикрини ва ҳуқуқий нормаларни ифодалашда тил бирликлари маъмури: товуш, қўшимча, сўз, атама, сўз бирикмаси ва гаплардан қандай фойдаланиши ту-

шунилади.

Ушбу методик қўлланманинг қуйидаги ижобий хусусиятларини кўрсатиш мумкин.

Биринчи хусусияти: ҳозирда Олий Мажлисда норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни қабул қилишдан аввал уни ҳар томонлама экспертизадан ўтказиш институти жорий этилди. Бунда қонун лойиҳаси ҳуқуқий, халқаро, коррупцияга қарши, сиёсий, иқтисодий, молиявий, лингвистик йўналишларда экспертизадан ўтказилмоқда.

Дарҳақиқат, норматив-ҳуқуқий ҳужжат лойиҳасини ишлаб чиқишда экспертиза муҳим ўрин тутди. Зеро, айнан экспертиза ҳар қандай ҳуқуқий ҳужжатнинг ҳар томонлама мукамал бўлишини таъминлайди.

Иккинчи хусусияти: мазкур соҳани янада ривожлантириш учун сўнги йилларда мамлакатимизда 20 дан ортиқ норматив-ҳуқуқий ҳужжат қабул қилиниб, ушбу ҳужжатлар ижросини таъминлаш механизми такомиллашди. Хусусан, ўзбек тилини давлат тили сифатида янада ривожлантириш учун том маънода янги тузилма — Вазирлар Маҳкамаси ҳузурдаги **Маънавий ва давлат тилини ривожлантириш департаменти** ва унинг жойлардаги **давлат тили бўйича маслаҳатчилари** тизими жорий этилди.

Учинчи хусусияти: норматив-ҳуқуқий ҳужжат лойиҳасини

лингвистик экспертизадан ўтказишга қўйиладиган

юрислингвистик талаблар, жумладан, юридик тил, грамматик норма ва юридик терминология қоидаларига қатъий риоя қилиш масалаларида муҳим манба ҳисобланади. Бундай экспертиза норматив-ҳуқуқий ҳужжат лойиҳасини тайёрлашда юридик техника қоидаларига асосланган ҳолда уни сифатли ишлаб чиқиш, юридик тил талабларидан келиб чиққан ҳолда мукамал даражада тузиш, тайёрлаш ва белгиланган тартибда расмийлаштириши тўғри бажаришда ёрдам беради.

Тўртинчи хусусияти: норматив-ҳуқуқий ҳужжат лойиҳасини тайёрловчи ва уни лингвистик экспертизадан ўтказувчи мутахассислар, давлат тилида иш юритиш бўйича масъул ходимларнинг лингвистик экспертиза бўйича билим, малака ва амалий кўникмаларини янада оширишга хизмат қилади.

Бинобарин, **лингвистик экспертиза ўзига хос билим ва фанлар мажмуи бўлиб, дунё илмий техник тараққиётида ушбу соҳа махсус ён даражасига кўтарилган.** Шу боис дунёнинг илгор олий ўқув юртларида айнни соҳа бўйича махсус мутахассислар тайёрланмоқда.

Бешинчи хусусияти: Вазирлар Маҳкамасининг 2021 йил 28 октябрдаги **"Норма-**

тив-ҳуқуқий ҳужжатлар лойиҳаларини лингвистик экспертизадан ўтказиш тартиби

тўғрисидаги Низомни тасдиқлаш ҳақида"ги қарорига асосан 2023 йил 1 январдан бошлаб лойиҳани ишлаб чикувчининг ташаббуси билан ёхуд топшириққа қўра, вазирлик, идоралар билан келишилдан олдин лойиҳа матни давлат тили қоида ва талабларига мувофиқлигини текшириш мақсадида лингвистик экспертизадан ўтказилишида методик қўлланма ҳисобланади.

Бир сўз билан айтганда, Янги Ўзбекистонда қонун лойиҳаларининг тил ва услуб жиҳатдан янада мукамал бўлиши, унинг лингвистик экспертизасида қонун ижодкорлиги, суд лингвистикаси экспертизаси, лингвокриминалистика экспертиза соҳаларини том маънода ривожлантириш учун ҳуқуқ ва тил интеграцияси, яъни юрислингвистикага асосланган ихтисослашган кадрлар тайёрлашни йўлга қўйиш долзарб вазифадир.

Шу нуқтаи назардан, ушбу методик қўлланма бугунги кунда норматив-ҳуқуқий ҳужжат лойиҳаларини тайёрловчи ва уни лингвистик экспертизадан ўтказувчи мутахассислар, давлат тилида иш юритиш бўйича масъул ходимларга муҳим кўмакчи вазифасини ўтайди.

Акmal САЙДОВ,
академик

Нуқтаи назар

Оилага оид низолар: таҳлил ва таклиф

◀ (Бошланиши 1-бетда)

Оилавий муносабатларда аёл ва эркеkning тенг ҳуқуқлилиги белгилаб қўйилган. Лекин кундалик турмушда вазият қандай? Оилавий муносабатларнинг барчаси ҳам қонунларга мувофиқ тартибга солинмоқдами? Эки никоҳ муносабатларига киришилган биринчи кундан бир тарафнинг зуравонлиги ошкор бўлиб қолмоқдами?

Шу ўринда "оиладаги зўравонлик" атамаси биринчи марта Жек Эшлининг 1973 йилда Буюк Британия парламентидаги мурожаатида аёлларга нисбатан оиладаги камситишнинг энг оғир тури сифатида қўллаш таклиф қилингани таъкидлаш лозим.

Бугунги кунда шахс ҳаёти ва соғлиғига қарши жиноятларнинг 40 фоизи, ҳар тўртта қотилликнинг биттаси, қасддан баданга шикаст етказишларнинг ҳар бештадан биттаси, ҳақорат қилиш ва тўхматнинг саккиздан биттаси айнан оилада содир этилаётгани ўта афсусланарли ҳолатдир.

Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг "Оилаларда но-соғлом муносабатлар, қайнона-келин, эр-хотин ўртасидagi жанжаллар, хотин-қизларнинг орасида ўз жонига қасд қилиш ҳолатлари борлиги шахсан мени қаттиқ изтиробга солмоқда" деган фикрлари айнни мавзунинг қанчалик долзарблигини яққол кўрсатиб турибди.

Оилавий ажримларда қўпинча турмушнинг "мушт"ига чидаманидан фарзандларини тирик етим қилган аёллар айбланади. Аксарият ҳолатларда ажрашган аёллар ижтимоий дискриминацияга — камситишларга учрайди.

Шу нуқтаи назардан, дунёда бошқа мамлакатлар каби Ўзбекистонда ҳам 2019 йилда қабул қилинган **"Хотин-қизларни таъкид ва зўравонликдан ҳимоя қилиш тўғрисида"**ги қонунга мувофиқ таъкид ва зўравонликдан жабрланган хотин-қизларга давлат ҳимоясини тақдим этувчи ҳимоя ордери жорий этилган.

Ҳимоя ордери оилада эридан жабрланган, учинчи шахсларнинг зулмига дуч келган аёлларга, ота-онаси ёки бошқа шахсларнинг зулмига дуч келган вояга етмаган қизларга, қўни-қўшилар ўртасидagi келишмовчиликларда жабр қўрган, кўча, иш, ўқишда таъийқ ёки шилқимликка дуч келган, ҳуқуқбузарлик ёки жиноят қурбони бўлган хотин-қизларга берилади.

Ҳимоя ордери берилганда таъийқ ёки зўравонлик қилган шахсга нисбатан 30 кун чеклов ўрнатилди. Муддат туғанда ҳавф ҳали бартафоз этилмаган бўлса, ҳимоя орденининг амал қилиш муддати жабрланувчининг ўртасига қўра, кўпи билан ўттиз кунгача узайтирилади.

Ҳимоя орденини бериш учун асос мурожаат ёки ҳабар оғзаки ёки ёзма равишда бўлиши мумкин.

2021 йилда мамлакатимизда таъийқ ва зўравонликдан жабр қўрган 40 мингга яқин хотин-қизга ҳимоя ордери берилган. Бу зўравонликнинг 87 фоизи оилада содир этилган.

Шу ўринда ҳорижий мамлакатлар таъийқасига эътибор қаратсақ, дунёнинг тараққий этган давлатларида ажрим ҳақида қарор чиқаришда судлар томонидан болалар ва она-нинг моддий аҳоли қафолланганини таъкидлаш жоиз.

Масалан, **Испанияда** никоҳдан ажрашган эркек собиқ уй бекаси бўлган хотинга уй ишларини бажаргани учун компенсация, хотини ҳамда болалари учун алимент тўлашга мажбур.

Германияда ажрашаётган оилада болалар бўлса, суд аввало уларнинг манфаатларини ҳисобга олади. Бола 25 ёшга тўлгунча алимент олиб туради. Шунингдек, нафақат мол-мулк, балки пенсия жамгармалари ҳам иккига бўлинади. Бола тарбияси ва уй ишлари билан машғул бўлгани учун пенсияга жамгарма яратуван оналарнинг манфаатлари ҳимоя қилинади.

Италияда оилавий зўравонликка учраган шахсларнинг иқтисодий ноқорлиги инобатга олинади. Улар танлаган адвокатнинг фуқаролик ва маъмурий судларда иштироки ва ҳимоя харажатлари давлат томонидан қопланади.

Швецияда полиция оилада содир этилган зўравонлик ва ҳавф даражасини баҳолайди. Баҳолаш натижасига қўра, жабрланувчи ҳимоясини таъкид қилинади. Жабрланувчи тегишли мобил алоқаси ва акустик сигнализация билан таъминланади.

Францияда оилавий ишлар бўйича судья томонидан оилада зўравонлик содир этилган деб топилса, "Ҳимоя тўғрисида"ги қарор билан эрнинг аёли билан муносабатига чек қўйилади. Оиладаги болалар васийлиги, уй-жой билан таъминлаш, отага юкланадиган молиявий мажбуриятлар тўғрисида буйруқ чиқарилади.

Франция қонунчилигига қўра, оила азозларига нисбатан содир этилган зўравонлик жавобгарлигини оғирлаштирувчи ҳолат ҳисобланади. Зўравонлик тўғрисидаги хотин ўлдирилган тақдирда, эр умрбод қамоқ жаозаси ёки ахлоқ тузатиш муассасида 30 йил озодликдан маҳрум этиш жазосини ўташга ҳукм қилинади.

АҚШ жиноят қонунчилигининг 110-бўлими зўравонлик учун жазо чораларини ўз ичига олади. Шунингдек, оила азозларини зўравонликдан ҳимоя қилувчи "Protecting Order" қонунига мувофиқ жабрланувчи ҳавфсизлиги чоралари қўрилади.

Ушбу йўналишдаги таҳлиллар ва ҳорижий давлатлар таъийқасидан келиб чиқиб, қуйидаги таклифларни илғари суриш мақсадига мувофиқ:

биринчидан, хотин-қизларга нисбатан таъийқ ва зўравонлик ҳолатларига олиб келадиган сабаб ҳамда шарт-шароитларни аниқлаш ва бартафоз этиш бўйича таъийқлар самарадорлигини ҳудудлар кесимида баҳолаш тизимини жорий этиш;

иккинчидан, оилавий зўравонлик учун жазо чораларини кучайтириш;

учинчидан, никоҳланувчилар ўртасида тузиладиган никоҳ шартномасига оилавий муносабатларда томонларнинг тенг ҳуқуқлилиги, зўравонликнинг ҳар қандай қўрилишига йўл қўйилмаслик, фарзандлар таъийқотига масъуллик, ажрим юз берганда она ва болани тураржой билан таъийқлаш мажбуриятига оид бандларни киритиш;

тўртинчидан, алимент миқдори боланинг ҳаёт кечириши, таъийқ олиши учун етарли миқдорда белгиланиши зарур.

Дилдора АНВАРОВА,
Тошкент давлат юридик университети ўқитувчиси

◀ (Бошланиши 1-бетда)

Шундан сўнг фермер ҳўжалиги раҳбари туман электр таъминоти корхонасини вақтинча бошқараётган Р.Юнусовнинг ҳузурига ёрдам сўраб боради. Аммо бошлиқ фермер ҳўжалигини электр таъминоти тармоғидан ажратиш ёки улаш, юқори кучлилик қувватлардан фойдаланиш, шу мақсадда масус трансформатор ускунасини жиҳозлаш ва ўрнатишга рухсатнома бериш ўзи раҳбарлик қилаётган корхона томонидан эмас, балки "Ўзэнергоинспекция"нинг Хоразм вилояти бўлими ва "Худудий электр тармоқлари" акциядорлик жамияти вилоят бўлимида Давлат хизматлари маркази орқали амалга оширилишини тушунтириб, бу борда ёрдам кўрсатишга тайёр эканини билдиради. Тарафлар ўзаро келишган ҳолда ишга киришилади. Шу орада ҳўжалик тармоққа қайта уланади. Трансформатор ускунаси ўрнатилди. Бирок фермер ҳўжалиги раҳбари белгиланган мазмундаги рухсатнома учун Давлат хизматлари марказига ариза берган ва электр таъминоти корхонаси билан хизмат кўрсатиш юзасидан тегишли тарзда шартнома тузган бўлса-да, унда кўрсатилган тўловни тў-

Қилмиш-қидирмиш

ҒАВҒОСИ ЧИҚҚАН «ЁРДАМ»

лашга шошилмайди. Аниқроғи, шартномада кўрсатилган миқдордаги пулнинг 3 миллион 128 минг сўминигина тўлайди, холос. Ўтган йилнинг кузида фермер ҳўжалигида "Ўзэнергоинспекция" вакиллари ўрганиш ўтказишади. Ўрганиш натижасида фермер ҳўжалиги электр энергияси таъминотидан узилди. Аниқланган камчиликлар юзасидан далолатнома тузилиб, айбдорга нисбатан тегишли тарзда чора қўллаш бўйича тақдимнома киритилди. Устига-устак, фермер ҳўжалиги раҳбарининг хавфсизлик қоидаларига риоя этиш соҳасидаги билими қониқарсиз деб баҳоланади. Шунда яна иложисиз қолган фермер ҳўжалиги раҳбари Р.Юнусовдан ёрдам сўрайди. Бошлиқ аввалига унинг илтимосини кескин рад этади, сўнгра мушук беронга офтобга чиқмаслигини писанда қилади. У тизим ходимларнинг касб байрами яқинлашаётгани баҳонасида фермер ҳўжалиги раҳбаридан 200 АҚШ доллари миқдоридан пора талаб

қилади. Бирок бунага рози бўлмаган Х.Орипов ҳуқуқни муҳофаза қилувчи идорага мурожаат этади. Натижада Р.Юнусов пора олаётган пайтда қўлга олинади. Тергов органи унинг жиний харакатини Жиноят кодексининг 210-моддаси 2-қисми "в" банди бўйича малакалайди.

Айтиш керакки, суд муҳокамаси чоғида Р.Юнусовга тегишли жиноят иши синчиклаб ўрганиб чиқилди. Олий суд Пленумининг 1999 йил 24 сентябрдаги **"Порахўрлик ишлари бўйича суд амалиёти тўғрисида"**ги қарорида белгиланган раҳбарий тушунтиришлар ва бошқа қонун талаблари эътиборга олинди. Бунинг натижасида Жиноят кодексининг 210-моддасида ифодаланган ҳолат билан истеъмолчи Х.Ориповнинг манфаатлари бўйича Р.Юнусов томонидан содир этилган жиний харакат ўртасида ўзаро боғлиқлик мавжуд эмаслиги аён бўлди. Бинобарин, туман электр таъминоти корхонаси раҳбари истеъмолчи тараф дуч келган муаммо-

ларини бартафоз этиш ваколатига эга бўлмаган. Шу боис суд Р.Юнусовнинг қилмишини қайта малакалаб, Жиноят кодексининг 25, 168-моддаси 3-қисми "в" банди ва 28, 211-моддаси 1-қисми бўйича айбдор, деб топди. Судланувчига нисбатан 3 йил муддатга озодликдан маҳрум қилиш жазосини тайинлади.

Хулоса ўрнида шуни алоҳида таъкидлаш жоизки, коррупция жинояти аксарият ҳолларда оддий кишилар тарафидан эмас, балки мансабдор шахслар томонидан содир этилади. Аммо унга қарши курашиш учун кенг жамоатчиликнинг ёрдами керак. Жамиятнинг ҳар бир азёсиди коррупция қарши муросасизлик муносабати намоён бўлсагина, бу иллатга чек қўйиш мумкин. Шу маънода баён этилган воқеа тафсилотидан кам барча бирдек хулоса чиқариши зарур.

Дилдора ПўЛТАОВА,
Жиноят ишлари бўйича
Урганч шаҳар суди судьяси

МАШАҚҚАТЛИ ЙЎЛИ

ёхуд олти йилдан кейинги оқлов

Дастлабки тергов даврида сўроқ қилинган гувоҳлар Р.Жўраев, Ж.Мустафоқовлов, Ж.Раҳимов, С.Раҳимов, О.Раҳмонқулов, А.Ҳамдамова, Д.Содиқова, Т.Отажонов,

Б.Дадажонов ва У.Ўринбоев паспорт олиш учун турли миқдорда пул тўлаганини маълум қилган бўлишса-да, пулларни айнан С.Исмоиловга бермаганини таъкидлашди.

бошқа процессуал ҳаракатлар билан тасдиқланмаган. Қолаверса, С.Исмоиловнинг 453 нафар фуқародан ундирилган 54.133.400 сўм маъмурий жаримани банкка кирим қилмаганини тасдиқловчи ишга алоқадор, ишончли ва мақбул далиллар жиноят ишида мавжуд эмас. Апелляция инстанцияси судида ҳам бундай далиллар аниқланмади.

Бундан ташқари Фаргона вилояти ички ишлар бошқармаси "Хорижга чиқиш, келиш ва фуқароликни расмийлаштириш" бўлими бошлиғи иши ҳужжатларига қўшилмаган. Кейинчалик ушбу тушунтириш хатларини берган фуқаролар сўроқ қилиниб, уларнинг сўроқ баённомаларидаги кўрсатмаларининг ишга алоқадорлиги ва мақбуллиги таниб олиш учун кўрсатиш, юзлаштириш, кўрсатмаларини ҳодиса жойида текшириш ва

нинг С.Исмоиловга оид қисмини бекор қилган ҳолда уни айбсиз деб топиб, оқлади.

Хулоса ўрнида шуни таъкидлаш жоизки, судлар томонидан оқлов ҳукми ва ажримларининг чиқарилаётганини мамлакатимиз суд-ҳуқуқ тизимида кечаётган кенг қўламли ислохотлар самараси сифатида эътироф этиш жоиз. Чунки ҳар бир оқлов ортида бир инсон тақдири, унинг шаъни, кадр-қиммати, оила-армаси "Хорижга чиқиш, келиш ва фуқароликни расмийлаштириш" бўлими бошлиғи лавозимини ишлаган О.Солиев иш фаолияти давомида С.Исмоиловга таъийқ ўтказиш мағани, ундан пора тариқасида пул олмани, текшириш ноқонуний ўтказилганини билдирди. Бунга катта инсоннинг сўроқ баённомаларидаги кўрсатмаларининг ишга алоқадорлиги ва мақбуллиги таниб олиш учун кўрсатиш, юзлаштириш, кўрсатмаларини ҳодиса жойида текшириш ва

Тўлқинжон ТўРАҚУЛОВ,
Фаргона вилояти
суды судьяси

